

FRANSA'DA NELER OLDU?

FUAT AKYÜREK

Fransa'da patlak veren varoş isyanının üzerinden yaklaşık bir ay geçti. Olup bitenler değişik çevreler tarafından farklı biçimlerde yorumlandı. Er ya da geç dinler ve uygarlıklar arasında bir medeniyetler çatışması yaşanacağını ileri sürenler, isyana karışan gençler arasında müslümanların çoğunlukta olmasından yola çıkarak, varoş isyanını medeniyetler çatışması tezlerinin doğrulanması olarak gördüler ve bu yönde propaganda yaptılar. Bu arada Başbakan Tayyip Erdoğan gibi, isyanı türban yasağına bağlayanlar da çıktı. Gerçekte varoşlar neden patlamıştı, gençlerin isyanında dinin bir etkisi var mıydı?

İsyan polis tarafından kovalanan iki gencin bir elektrik trafosuna saklanmak istemeleri ve orada elektrik akımına kapılıp ölmelerinin ardından patlak verdi. Fransa İçişleri Bakanı Sarkozy'nin varoşların yoksul gençlerine "pislikler, ayak takımı" diye nitelenmesi de isyanı tetikleyen bir etken oldu. Ardından Fransa'da olağanüstü hal ilan edildi. İsyanın patlak vermesinin ardından, gözler zorunlu olarak varoşlara ve buralarda yaşayanların sorunlarına çevrildi. Olayları gerçekçi ve soğukkanlı bir biçimde değerlendirenler, isyana katılan gençlerin –ki bunların çoğunluğu 13,15 yaşları arasında idi- geleceğe ilişkin bir umutlarının olmadığını açıkça ortaya koydular. Kısacası isyanın nedeni biriken ekonomik ve sosyal sorunlardı.

Varoşlardaki gençlerin isyan etmesine yol açan nedenlerin başında yoksulluk, işsizlik ve eğitim olanaklarının neredeyse bütünüyle ortadan kaldırılmış olması gelmekteydi. Fransa'da genel işsizlik oranı yüzde 10 dolaylarında. Bu oran gençler arasına iki katına, yüzde 20'lere çıkıyor. Yabancı gençler söz konusu olduğunda ayrımcılık nedeniyle bu oran neredeyse bir kat daha artıyor. Eğitim koşulları son derece kötü ve her geçen gün daha da kötüleşiyor. Devletin sosyal alanlardan sürekli çekilmesi ve uygulanan neo-liberal politikalar bu sorunları giderek içinden çıkılmaz hale getiriyor. Bütün bu sorunlar Fransa'da alt sınıfların yaşantısını çekilmez hale getiriyor ve bütün bunlardan yabancıların yoğun olarak yaşadığı varoşlar çok daha yoğun biçimde etkileniyorlar.

İşsizlik, yoksulluk, eğitim olanaklarından yoksun olmak, gençlik için içinde yaşadığı toplumda kendisi için bir gelecek görmemesi anlamına gelmektedir. Bu gençlik kitlelerinin isyan etmesi için genelde bir kıvılcım yeterli olmaktadır. Fransa'da olayların altında yatan gerçekte budur. Gençlerin çoğunun yabancı kökenli ve bir kısmının islam dininden olması –ki içlerinde azımsanmayacak oranda Fransız'da bulunuyor ve "müslüman" olarak lanse edilen gençlerin gerçekte dinle bir ilgileri bulunmuyor. Bu durumu Fransa'da Müslüman cemaatin en üst otoritesi olarak kabul edilen, İslam Konseyi Başkanı Dalil Boubakeur şöyle ifade ediyor: 'Bu olayların dini bir kaynağı ve nedeni yoktur. Ve bunu İslamcılar organize etmemişlerdir. Bu bir toplumsal patlamadır, laik gençlerin patlamasıdır.' –anlaşılan Boubakeur gençlerin camiye uğramasından şikayetçi!- İsyan bölgelerini gezen Le Monde muhabiri de, "bu ayaklanmada dinin hiçbir rolü yok. Çoğu, burunlarının dibinde bir cami olduğunun farkında bile değiller... 'Selamünaleyküm' dendiğinde 'İyi akşamlar' (Bonsoir) yanıtı veriyorlar." Demektedir. Bazı gerici çevrelerce ve medeniyetler çatışması kışkırtıcılarınca, olayların nedeni medeniyetler çatışması, din etkisi gibi gösterilmek istense de, görüldüğü gibi gerçekler çok farklı ve zaten isyanın kendisi de, bu gerçeklerin üzerlerinin örtülemeyecek durumda olmasının dışı vurumu oldu.

Peki olaylar neden bu biçimde patlak verdi, gençler başka bir çıkış yolu bulamaz mı idi? Bugün gençlerin isyanına sahne olan varoşlar, bir zamanlar Fransız Komünist Partisi'nin oldukça etkili olduğu bölgelerdi. Buralardaki işçi, emekçi kitleler ve gençlik, ülkenin politik yaşantısına modern sınıf ilişkileri ve sınıf mücadelesi çerçevesinde katılıyor, istek ve taleplerini bu platformda dile getiriyordu. Şimdilerde bu bağ neredeyse kopmuş durumda. Bu da öfke patlamalarının kontrolsüz ve hedefsiz bir biçimde ortaya çıkmasına neden oldu. Diğer tarafta Fransa'da ciddi bir sosyal hareketlilik var ve işçi ve emekçiler sosyal hakların kısıtlanmasına, sürekli geriye götürülmesine karşı kitlesel mücadelelere giriyorlar. Fransa'nın yakın dönemde ne yöne doğru gideceğinde, her halde hedefsiz varoş isyanları değil, işçi ve emekçilerin mücadelesi belirleyici olacaktır.

Aralık / 2005